

Läroplaner 1987:88

Kommentarmaterial

L

grund-
sfi — 86

Gruppsamman-
sättning och
bedömning

Läroplan
1008

Pedagogiska biblioteket

REF. Läroplaner

Ex 3

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

14000

000497961

L
grund-
sfi-86

Gruppsammansättning och bedömning

Kommentarmaterial

[Läroplaner 1987: 88]

UTBILDNINGSFÖRLAGET

Utbildningsförlaget
Box 3071
103 61 STOCKHOLM

Upplysningar och beställningsadress:

Liber

Kundtjänst Utbildningsförlaget

162 89 STOCKHOLM

Tfn 08-739 96 60

1986 års läroplan för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare (Lgrund-sfi 1986) består av en allmän del och kommentarmaterial.

Teknisk

produktion Bo Einar Danielsson

Tekniska

data

Stil: Century Schoolbook 10/12

Tryckmetod: Offset

Papper: 100 g Nova offset

Bindning: Klammerhäftad

Presslagd

Augusti 1987

© 1987 Skolöverstyrelsen och Utbildningsförlaget

ISBN 91-47-02824-6: Häfte + kassettband   Upplaga 1:3

ISBN 91-47-02840-8: Häfte, separat

ISSN 0283-491X

Svenskt Tryck, Stockholm 1990   58404

FEDAGOGISKA
BIBLIOTEKET

Förord

Läroplanen för grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare (Lgrund-sfi -86) består av en allmän del och av kommentarmaterial. Den allmänna delen innehåller mål och riktlinjer för verksamheten samt en beskrivning av vilken kunskapsnivå deltagarna skall ha uppnått efter genomgången grund-sfi. Denna del av läroplanen utgör föreskrifter som är bindande för alla som arbetar med grund-sfi. Kommentarmaterialen innehåller däremot inga bindande regler.

Föreliggande kommentarmaterial, som bl a behandlar bedömning av invandrades svenskkunskaper, har till syfte att precisera och konkretisera texten i läroplanens allmänna del under rubrikerna "Målen för grund-sfi", "Allmänna riktlinjer för grund-sfi" och "Huvudmoment" samt att ge vägledning till lärare, anordnare och bedömare i kommunerna i fråga om inlärningsprognos, bedömning och grupp-sammansättning.

Detta kommentarmaterial är en försöksupplaga. SÖ kommer att kontinuerligt följa kommuners och utbildningsanordnares handläggning av frågor om antagning till och avslutande av grundläggande svenskundervisning för invandrare. SÖ avser också att stödja forsknings- och utvecklingsprojekt som behandlar bedömning av invandrades svenskkunskaper.

Föreliggande kommentarmaterial har utarbetats av Gunilla Colliander, Leif Styfberg och Ti Söderberg-Leino.

Stockholm i juni 1987
Erland Ringborg

Leif Styfberg

Innehåll

Praktiska och organisatoriska frågor om bedömning, timfördelning och grupsammansättning 7

Inledning 7

Bedömningstillfällen 9

Bedömning före kursstart 9

Bedömning efter något mer än halva den planerade studietiden 9

Avstämning 10

Vem bedömer 10

Timfördelning 11

Antagning och avskiljning 13

Antagning 13

Avskiljning 13

Grupsammansättning 14

Exempel på blankett för gruppindelning 15

Kommentarer till blanketten för gruppindelning 16

Omplaceringar 17

Grundvux 17

Kommuner med få invandrare 18

Information och syo 19

Information 19

Syo 20

Tankarna bakom bedömningsinstrumentet 21

Kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi 21

Att bedöma språkkunskaper 22

Bedömningsmetoder 23

Bedömningsinstrumentet 25

Samtal 25

Teknik 25

Band 26

Bedömning 27

Fri skrivning 30

Genomförande 30

Bedömning 30

Cloze-test 32

Teknik 33

Bedömning 33

Exempel på cloze-test 34

Exempel på bedömning 36

Bedömning av samtal 36

Bedömning av fri skrivning 40

Helhetsbedömning 47

Exempel på blanketter och bildserier 53

Blankett för gruppindelning 53

Analyschema för bedömning av samtal 54

Analyschema för bedömning av fri skrivning 55

Bildserier 56

Praktiska och organisatoriska frågor om bedömning, timfördelning och gruppsammansättning

---

Inledning

Grund-sfi omfattar inte ett bestämt antal studietimmar för varje enskild deltagare utan deltagarna skall få undervisning i det antal timmar de behöver för att nå den i Lgrund-sfi -86 beskrivna kunskaps- och färdighetsnivån.

Detta innebär att olika deltagare kan behöva olika antal studietimmar, vilket ställer stora krav på anordnaren vad gäller planering och gruppsammansättning. För att kunna avgöra hur lång tid de olika deltagarna skall läsa, och för att kunna bilda väl sammansatta grupper krävs dels kunskaper om vilka faktorer som påverkar inlärningen, dels ett fungerande instrument för bedömning av deltagarnas språkkunskaper.

Med bedömning av deltagarprestationer avses dels den fortlöpande bedömning som läraren gör under kursen, dels den typ av bedömning som görs för att fastställa om deltagarna tillgodogjort sig ett visst stoff, om de nått en viss kunskaps- och färdighetsnivå.

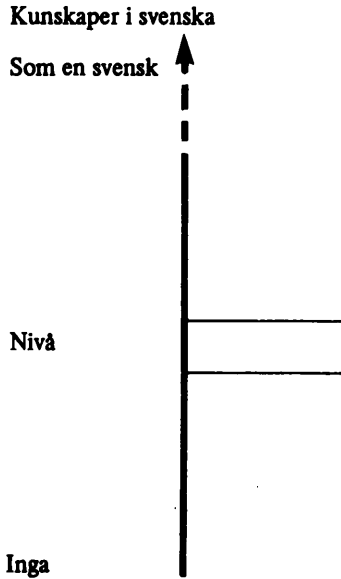
I grund-sfi som i all annan undervisning är den fortlöpande lärarbedömningen av stor vikt. Läraren gör kontinuerliga observationer av deltagarnas prestationer och lär på så sätt känna deltagarnas förutsättningar och behov och kan anpassa undervisningen därefter.

I detta kommentarmaterial behandlas den senare typen av bedömning, dvs den typ av bedömning som syftar till att fastställa om invandrarerna nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi eller var han eller hon befinner sig i förhållande till denna nivå.

Vid denna typ av bedömning skall enligt Lgrund-sfi -86 deltagarnas kommunikativa förmåga bedömas. När man bedömer den kommuni-

kativa förmågan måste man göra en sammanfattande bedömning av deltagarnas kunskaper och färdigheter, dvs väga samman hur de behärskar de olika sidorna av språket — förmågan att använda språket i olika sammanhang och situationer såväl som kunskaperna om språkets grammatik, uttal och ordförråd.

Det är svårt att mäta den kommunikativa förmågan i exakta tal och termer. Därför kan inte kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi anges i ett fixt poängtal. Detta illustreras i nedanstående figur där "nivån" åskådliggörs som ett bälte och inte som en linje.

Ytterligare ett skäl till varför kunskaps- och färdighetsnivån bör betraktas som ett "bälte" är att de deltagare som skall läsa påbyggnads-sfi inom AMU skall ha färre studietimmar i grund-sfi än övriga deltagare. Det innebär att man måste ställa något lägre kunskapskrav på dem.

I detta kommentarmaterials första avsnitt behandlas praktiska och organisatoriska frågor om bedömning, timfördelning och gruppsammansättning.

De två följande delarna ägnas åt valet av bedömningsinstrument och tankarna bakom detta val.

I det fjärde avsnittet ges exempel på bedömning av samtal och "uppsatser". Samtalen finns inspelade på den kassett som medföljer detta kommentarmaterial.

Den sista delen innehåller förslag till blankett för gruppindelning, analys scheman för samtal och fri skrivning samt några bildserier.

När det i materialet hänvisas till Lgrund-sfi -86 avses om inte annat anges läroplanens allmänna del.

Bedömningstillfällen

Enligt Lgrund-sfi -86 skall deltagarnas svenskkunskaper bedömas vid två tillfällen — dels före kursstart, dels efter något mer än halva den planerade studietiden. Därtill görs mot slutet av kursen en avstämning.

Bedömning före kursstart

” Vid gruppindelning måste främst deltagarnas kunskaper i svenska språket klarläggas. De deltagare som redan har vissa kunskaper skall i första hand grupperas efter kunskapsnivå. I andra hand får man vid gruppindelningen ta hänsyn till faktorer som deltagarnas utbildningsbakgrund, tidigare erfarenheter av språkinläring, modersmål, ålder, kontakt med svenskar och planer för framtiden. När det är fråga om rena nybörjare bör gruppindelning göras utifrån dessa senare faktorer. ”
(Lgrund-sfi -86)

När invandraren anmäler sig till grund-sfi skall hans eller hennes kunskaper i svenska bedömas för att kommunen skall kunna

- avgöra om invandraren över huvud taget är berättigad till grund-sfi
- placera invandraren i rätt grupp och för gruppen planera studietiden
- planera eventuella andra åtgärder som t ex särskild undervisning.

Bedömning efter något mer än halva den planerade studietiden

” Efter något mer än halva den planerade studietiden bör man göra en bedömning av hur deltagarnas kunskaper och färdigheter förhåller sig till läroplanens mål. ”
(Lgrund-sfi -86)

När deltagarna studerat något mer än halva den planerade studietiden skall man bedöma deras kunskaper och färdigheter i förhållande till läroplanens mål för att uppskatta behov av

- fortsatt undervisning, dvs kontrollera om den prognostiserade studietiden stämmer
- omgrupperingar eller omplaceringar
- särskild undervisning, studieuppehåll etc.

Visar det sig att någon eller några deltagare redan uppnått nivån skall dessa inte fortsätta i grund-sfi utan hänvisas till påbyggnads-sfi eller arbete. Deltagare kan givetvis omplaceras, ges extra undervisning etc även vid andra tillfällen om läraren finner detta nödvändigt.

Avstämning

Något slutttest finns inte i grund-sfi. Tanken är att det inte behövs något sådant eftersom timtilldelningen till gruppen vid kursstart sker efter noggrann gruppindelning och prognostisering av gruppdeltagarnas timbehov, och eftersom såväl timtilldelningen som grupp sammansättningen "prövas" och eventuellt rättas till i samband med mittkursbedömningen.

Om gruppindelningen, timtilldelningen och mittkursbedömningen görs med omsorg och om läraren tidigt uppmärksammar och vidtar åtgärder för deltagare med särskilda svårigheter bör gruppen ha nått nivån för grund-sfi inom den planerade studietiden. Därför räcker det vanligen med att läraren mot slutet av kursen gör en avstämning, dvs läraren bedömer utifrån sin kännedom om deltagarnas kunskaper och prestationer om de olika deltagarna nått "nivån".

I vissa fall är det lämpligt att läraren begär hjälp av en medbedömare och gör en slutbedömning, t ex då undervisningen efter mittkursbedömningen inte fungerat som planerat, då gruppen är kunskapsmässigt heterogen, då läraren känner sig osäker i sin bedömning av deltagarna eller då deltagarna själva önskar det. Är läraren osäker bara när det gäller vissa deltagare behöver givetvis inte hela gruppen slutbedömas. Slutbedömningen är framför allt till för att läraren skall kunna motivera att vissa deltagare, som inte når "nivån" för grund-sfi inom den planerade studietiden, omplaceras eller på annat sätt får ytterligare undervisning.

Vem bedömer?

Vid samtliga bedömningstillfällen är det viktigt att den/de som svarar för bedömningen av invandrarnas svenskkunskaper är personer som är väl insatta i läroplanen och som aktivt arbetar/arbetat med sfi.

Bedömaren bör även ha deltagit i någon av SÖ:s grundkurser för lärare i grund-sfi.

För bedömningen före kursstart är det lämpligt att en eller flera personer arbetar speciellt med detta. Även i kommuner med få invandrare är det nödvändigt att en i ämnet insatt och kunnig person sköter denna bedömning.

Vid mittkursbedömningen bör läraren ha en medbedömare. Det kan exempelvis vara en lärare hos samma anordnare eller hos annan anordnare i samma eller annan kommun eller den person i kommunen som svarar för bedömningen före kursstart.

Det är önskvärt att läraren gör mittkursbedömningen tillsammans med en medbedömare. Bedömningsinstrumentets viktigaste del utgörs nämligen av ett samtal, som skall ligga till grund för bedömningen av deltagarnas kommunikativa förmåga. Strävandet är att samtalet skall vara så autentiskt som möjligt. Därför är det viktigt att någon annan än läraren – medbedömaren – samtalar med deltagarna. Om den ordinarie läraren genomför samtalet blir situationen lätt onaturlig eftersom han tvingas ställa frågor som han redan vet svaret på.

Dessutom blir det svårare att bedöma deltagarnas kommunikativa förmåga eftersom läraren känner sina elever, vilket gör att han lättare förstår vad de säger.

Större anordnare/kommuner bör inrikta sig på att utbilda lärare/lärlag för bedömning.

Bedömningen utgör en del av grund-sfi och det allmänna statsbidraget avses täcka kostnaderna även för denna verksamhet.

Timfördelning

En av tankarna bakom lagen om grund-sfi är att deltagarna har olika behov av grund-sfi, dvs att de lär sig olika snabbt och därför behöver olika många undervisningstimmar för att nå kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi. Eftersom resurserna är begränsade betyder detta att man måste ”ta” timmar från de snabbpresterande och ge till dem som behöver längre inlärningstid.

För att åstadkomma en sådan omfördelning av resurserna kan man variera såväl antalet studietimmar som antalet deltagare per grupp. En kommun har (upp till sin kvot) rätt till statsbidrag för 36 timmar per deltagare som påbörjat undervisningen. Med en gruppstorlek på 12 deltagare betyder det 432 timmar (avrundat till 430) per grupp. Med en grupp på 10 deltagare blir resursen 360 timmar, med en grupp på 20 deltagare 720 timmar osv.

Vid kursstart kanske man bedömer att en grupp studievana ungdomar endast behöver 400 timmar och att gruppen kan bestå av 15 deltagare. 15 deltagare à 36 timmar ger 540 timmar vilket betyder ett överskott på 140 timmar. För en annan grupp bestående av inte studie-

vana invandrare bedömer man kanske att deltagarna behöver minst 500 timmars undervisning för att nå målet samt att gruppen endast bör bestå av 10 deltagare. 10 deltagare à 36 timmar ger 360 timmar vilket kräver ett tillskott på 140 timmar. Det får man genom att ta överskottet från den studievana gruppen.

Många deltagare har redan vissa kunskaper i svenska när de kommer till grund-sfi, vilket *kan* innebära att de behöver färre timmar. Placeras sådana deltagare i särskilda "fortsättningsgrupper" eller i redan fungerande grupper på rätt nivå, kan timmar frigöras och användas till grupper med större behov. Extra timresurser vinner man således genom större grupper än grupper på 12 deltagare och genom färre studietimmar än 36 timmar $\times$ antalet deltagare. De extra resurserna behövs till de mer resurskrävande grupperna samt till särskild undervisning. Med särskild undervisning avses undervisning utanför den ordinarie gruppens arbete. Det kan t ex gälla skriv- och lästräning för sådana deltagare som inte behärskar det latinska alfabetet (semianalfabeter), uttalsundervisning, korttidsstöd för deltagare som varit frånvarande.

För att på bästa sätt kunna utnyttja timresursen krävs god planering och mycket arbete med att göra så väl fungerande grupper som möjligt. Man bör undvika att rutinmässigt starta en ny grupp så snart 12 deltagare anmält sig. Strävan måste vara att bilda grupper som ur inlärningssynpunkt kan antas fungera bra. Annars är risken stor att många deltagare, särskilt de långsamma och resurskrävande, inte får de timmar de behöver för att nå "nivån".

Högutbildade deltagare som talar något germanskt språk och som tillika kanske redan kan något svenska skall givetvis tilldelas ett lågt antal studietimmar, så att maximalt antal studietimmar kan ges till grupper som består av deltagare med kort skolutbildning och/eller med modersmål som mera påtagligt skiljer sig från svenska språket.

För att behovsfördelningen av timmar per grupp skall fungera i praktiken kan det vara lämpligt att kommunen utarbetar något slags system med olika typer av grupper. Förslagsvis har man både nybörjar- och fortsättningsgrupper samt grupper med olika studietakt. Antalet deltagare i grupperna kan också variera. Hur väl ett sådant system kan utvecklas beror givetvis på storleken av den samlade sfi-verksamheten i kommunen.

Kommuner med lågt deltagarunderlag har givetvis svårare att behovsanpassa timfördelning, gruppstorlek etc. Kommunen bör emellertid alltid sträva efter att sätta samman grupper som med avseende på kunskaper och studieförutsättningar är så jämna som möjligt. Ett sätt att klara detta kan vara att samverka med närliggande kommuner.

Enligt 9 § lagen (SFS 1986:159) om grund-sfi upphör kommunens skyldighet i fråga om svenskundervisning först när en deltagare har de kunskaper och färdigheter som anges i Lgrund-sfi -86, om inte

kommunen bedömer att deltagaren bör avskiljas från undervisningen. Se vidare avsnittet Avskiljning nedan.

Antagning och avskiljning

Antagning

I och med att en invandrare anmäler sig till grund-sfi åligger det kommunen att ta reda på:

- om han eller hon uppfyller de formella behörighetskraven dvs tillhör målgruppen enligt 5 § lagen om grund-sfi eller p 2 i övergångsbestämmelserna till den
- om han eller hon är berättigad till grundutbildning för vuxna (grundvux).

Tillhör invandraren målgruppen skall kommunen ta reda på

- om han eller hon har några svenskkunskaper och på vilken nivå dessa kunskaper ligger
- vilka hans eller hennes förutsättningar är när det gäller språkinläring.

De invandrare som befinnas ha kunskaper och färdigheter i svenska på eller över kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi och har en allmän orientering om Sverige och svenska förhållanden skall hänvisas till påbyggnads-sfi. Har kommunen prövat kunskaperna bör även ett intyg på detta utfärdas. Det är kommunens skyldighet att meddela invandraren beslut om ett avslag på hans eller hennes begäran om antagning till grund-sfi, motiveringen för detta samt information om hans eller hennes rätt att överklaga beslutet. Detta meddelande skall vara skriftligt.

Avskiljning

Enligt 9 § lagen om grund-sfi kan en kursdeltagare, som inte gör tillfredsställande framsteg, avskiljas från undervisningen. Detta är en drastisk åtgärd och kan givetvis inte vidtas förrän deltagaren fått maximalt antal studietimmar och alla andra möjliga åtgärder — av såväl pedagogisk som social natur — prövats.

Beslut om antagning, avslutande och avskiljning kan överklagas inom tre veckor från den dag då invandraren fick del av beslutet. Det är därför lämpligt att kommunen under minst denna tid sparar det material som ligger till grund för kommunens beslut.

Gruppsammansättning

” Det är viktigt att gruppsammansättningen så långt det är möjligt görs så att arbetet i gruppen fungerar så väl att målen kan nås. Om deltagarna har någorlunda likartade förutsättningar för studierna finns det större möjligheter att genomföra en undervisning som tillfredsställer alla i gruppen. ”
(Lgrund-sfi -86)

Det kan inte nog understrykas hur viktig för studieresultatet en väl genomförd gruppindelning är. Eftersom tiden för grund-sfi är begränsad måste undervisningstiden användas så effektivt som möjligt. Detta kan endast ske då gruppsammansättningen gynnar språkinläringen, dvs då alla i en grupp har någorlunda lika förutsättningar.

Därför bör man vid gruppindelningen ta så stor hänsyn som möjligt till faktorer som påverkar inläringen. Sådana faktorer är utbildning i hemlandet, språktillhörighet, tidigare erfarenheter av språkinläring, ålder, kontakt med svenskar, planer för framtiden. Hur de olika faktorer, som påverkar inläringen, och eventuella kunskaper i svenska sedan viktas och sammanvägs beror på hur många grupper som kan starta i kommunen. Timtilldelning sker sedan efter gruppens förutsättningar. I sammanhanget bör också påpekas att språkligt heterogena grupper — dvs grupper där deltagarna har olika modersmål — är att föredra, eftersom det främjar naturlig kommunikation att deltagarna talar olika språk. Om alla i gruppen har samma modersmål, är det mycket svårt att förmå dem att tala svenska med varandra.

Ett enkelt och praktiskt sätt att få in de uppgifter som är nödvändiga för en effektiv gruppindelning är att göra någon form av blankett för gruppindelning — ett förslag på en sådan ges på nästa sida.

Invandraren bör få hjälp med att fylla i blanketten. Man kan då kontrollera att alla uppgifter kommer med och man får tillfälle att fråga närmare om skolbakgrund, yrke etc. Dessutom får man tillfälle att kontrollera invandrarens skrivförmåga och eventuella kunskaper i sådana främmande språk man själv behärskar.

Blanketten bör alltid fyllas i. Det är viktigt även i kommuner där man endast beräknar att starta *en* grupp. Uppgifterna är nödvändiga för att kommunen/anordnaren och läraren skall kunna planera grund-sfi när det gäller timprognos, särskild undervisning, innehållet i undervisningen och val av studiematerial.

Blanketten kan också vara till god hjälp för syo-konsulenterna och med vissa kompletteringar för personalen på arbetsförmedlingen.

Exempel på blankett för gruppindelning

Blankett för gruppindelning

Namn:	Personnummer: H M ☐ K ☐
c/o A	
Gatuadress:	
Postnummer:	Ortnamn:
Telefonnummer:	

Modersmål: B	Nationalitet:		
Tid i Sverige: _____ månader C	Tidigare svenskstudietimmar: _____ timmar		
Andra språk än modersmålet: D			
Utbildning: E	Yrke: _____		
Tid: _____ år			
Kontakt med svenska språket: F			
☐ lite	☐ ganska mycket	☐ mycket	
Planer för framtiden: G			
☐ vet inte	☐ studier	☐ arbete	☐ annat

Kunskaper i svenska: I
Övrigt: J

Kommentarer till blanketten för gruppplacering

- A. För att få en uppfattning av invandrarens behov av alfabetisering kan det vara praktiskt att låta honom eller henne skriva namn och adress på ett löst papper. Att invandraren inte kan skriva latinska bokstäver behöver inte betyda att han eller hon automatiskt skall placeras på grundvux.
- B. För vissa invandrare är frågan om nationalitet och språktillhörighet utomordentligt känslig. Det gäller exempelvis kurder och eritreaner. Skriv därför aldrig automatiskt av passet, utan fråga i stället efter nationalitet och modersmål.
- C. Tid i Sverige och tidigare svenskstudier måste relateras till kunskaper och färdigheter i svenska för att man skall kunna göra en inlärningsprognos för invandraren. En person som lärt sig en viss mängd svenska under 400 timmars studier har naturligtvis inte samma inlärningsprognos som den som ligger på samma språkliga nivå efter 40 timmar. Denna prognos måste dock göras med stor försiktighet, då dåliga studieresultat kan bero på t ex svårigheter vid ankomsten till Sverige, svårigheter att hinna och orka studera vid sidan av arbete eller undervisning i kunskapsmässigt alltför heterogena grupper.
- Observera att tidigare svenskstudier t ex på förläggning eller i AMU eller studieförbund eller i lagbunden svenskundervisning eller svenskt medborgarskap inte hindrar antagning till grundskola om en invandrare vid bedömning visar sig ha behov av grundskola.
- D. Kunskaper i germanska språk underlättar svenskinläringen. Som ovan nämnts är det bra om man kan förhöra sig närmare om var invandraren har lärt sig språket och hur väl han eller hon behärskar det, och kanske t o m snabbkontrollera kunskaperna.
- För läraren är det dessutom av värde att få reda på deltagarnas övriga språkkunskaper, särskilt i de fall lexikon och SO-material saknas på modersmålet.
- E. Den mest betydelsefulla faktorn vid språkinläring är vanligen utbildningsbakgrunden och därför bör uppgifter härom lämnas så utförligt som möjligt. Invandrare som saknar sådana kunskaper och färdigheter i att läsa och skriva på det egna språket som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium skall hänvisas till grundvux.
- F. Många invandrare har lite kontakt med svenskar och har därför få tillfällen att praktisera språket. Talar invandraren däremot

svenska hemma eller har andra tillfällen att prata mycket svenska, kan det väga upp andra faktorer som kort skolutbildning, modersmål som är mycket olikt svenskan.

- G. Många invandrare är mycket studieinriktade och studievana när de kommer till Sverige och ivriga att snabbt komma vidare. Om det är möjligt bör man bilda särskilda grupper för sådana invandrare.
- H. Åldern kan också ha betydelse vid inläring. Det gäller framför allt mycket unga och mycket gamla personer. Positiva erfarenheter har gjorts där man samlat ungdomar under 20 år i ungdomsgrupper och pensionärer i pensionärsgrupper.
- I. Angående bedömning av svenskkunskaper se delarna Tankarna bakom bedömningsinstrumentet, Bedömningsinstrumentet och Exempel på bedömning.
- J. Här tas särskilda omständigheter upp som t ex handikapp, barnpassning, arbete, olika önskemål.

Omplaceringar

Även om gruppindelningen gjorts med omsorg kan säkert omplaceringar behöva företas i grupperna såväl under introduktionsperioden som senare under utbildningen, eftersom man inte kan förutse betydelsefulla faktorer som motivation och koncentrationsförmåga.

Grundvux

- ” Grund-sfi vänder sig till deltagare med sådana kunskaper och färdigheter i att läsa och skriva på det egna språket som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium. Invandrare som saknar dessa kunskaper får sin grundläggande undervisning i svenska inom grundutbildning för vuxna (grundvux). I övrigt hänvisas till 5 § lagen om grundläggande svenskundervisning för invandrare. ”
(Lgrund-sfi -86)

Ett gott samarbete med regelbundna överläggningar mellan grund-sfi och grundvux är av stor vikt för att invandraren skall kunna placeras i den skolform som är lämplig för honom eller henne så snart som möjligt. De invandrare som vid antagningen förefaller ha svårigheter att läsa och skriva och har kort skolutbildning i hemlandet bör

också bedömas av grundvux-lärare som avgör om de är berättigade till grundvux.

Även om en noggrann bedömning görs är det ofta svårt att avgöra var invandraren bör placeras. Kanske tyds svårigheter med det latinska alfabetet som analfabetism fast personen har hög utbildning. Kanske stämmer inte uppgiven skolbakgrund. Därför måste under introduktionsperioden omplaceringar i båda riktningarna kunna göras.

Invandrare som har sådana kunskaper och färdigheter i att läsa och skriva på det egna språket som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium men som inte behärskar det latinska alfabetet är inte berättigade till grundvux utan skall gå i grund-sfi. Dessa deltagare bör i början av utbildningen eller före kursstart få särskild undervisning i att läsa och skriva.

Kommuner med få invandrare

Många kommuner kan endast starta en eller ett par grupper i grund-sfi per år. Någon egentlig gruppindelning efter deltagarnas inlärningsförutsättningar kan givetvis då inte göras utan grupperna blir många gånger mycket heterogena.

Trots svårigheterna skall dock kommunen sträva efter att följa läroplanens intentioner när det gäller grupp-sammansättning och därför vara uppmärksam på att

- samtliga deltagare i gruppen startar kursen samtidigt. Det är bättre att låta deltagarna vänta tills en ordentlig grupp kan bildas än att låta dem starta allt eftersom de anländer till kommunen. Resultatet kan annars lätt bli ett pedagogiskt kaos. I vissa fall kan man dock göra undantag från denna princip och placera in deltagare i grupper som redan startat, t ex nyantagna deltagare vars svenskkunskaper är på samma nivå som deltagarnas i en pågående grupp.
- bedömningen före kursstart görs med noggrannhet både när det gäller svenskkunskaper och inlärningsprognos. Detta är viktigt för att kommunen och läraren skall kunna planera en verklig individualisering av undervisningen när det gäller innehåll, material, timbehov, behov av särskild undervisning etc.

Undervisning i heterogena grupper ställer stora krav på läraren som måste kunna individualisera undervisningen i hög grad men samtidigt stimulera deltagarna att arbeta tillsammans och lära av varandra. Läraren måste också individualisera det material som används i undervisningen.

För att arbetet i gruppen skall fungera och en kunskapsklyfta mel-

lan deltagarna inte skall uppstå eller i alla fall inte bli alltför stor är det viktigt att de svagaste deltagarna får extra hjälp, t ex särskild undervisning. Sådan undervisning bedrivs vid sidan av den ordinarie gruppens arbete så att gemenskapen med gruppen inte spolieras. Samtidigt måste deltagare som gör snabba framsteg få stimulans och hjälp med material för självstudier. Dessa deltagare skall så snart de nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi slussas vidare till påbyggnads-sfi, arbetslivet etc. Att låta deltagare med kunskaper på eller över avsedd nivå sitta kvar i en heterogen grupp är att göra både dem och gruppen en otjänst. Det är bättre att låta gruppen reduceras till dem som verkligen behöver all hjälp de kan få.

Läraren måste också på ett tidigt stadium uppmärksamma frånvaro så att åtgärder kan vidtas. I kommuner med få möjligheter till omplaceringar i andra grupper är det mycket viktigt att deltagaren får det stöd han eller hon behöver så han eller hon inte kommer alltför långt efter de andra i gruppen.

En annan faktor som försvårar undervisningen i kommuner med få invandrare är att grupperna ofta är enspråkiga. Detta gör att det i undervisningen är svårt att åstadkomma den kommunikation på svenska som naturligt uppstår i en språkligt heterogen grupp. I den enspråkiga gruppen praktiserar många deltagare kanske bara svenska den tid de är i klassrummet. Det är därför viktigt att läraren arbetar mycket med den muntliga färdigheten och stimulerar deltagarna att praktisera sina kunskaper utanför undervisningen.

Information och syo

Information

Innan deltagarna börjar kursen är det viktigt att de får information om att grund-sfi syftar till en viss kunskaps- och färdighetsnivå, som finns beskriven i en läroplan, och att undervisningstimmarna fördelas efter behov — både när det gäller studietidens längd och antal timmar per vecka. Deltagarna skall också informeras om den planerade studietiden för gruppen, om mittkursbedömningen samt när och varför denna bedömning görs.

Deltagarna skall också upplysas om att de får intyg efter slutförd kurs i grund-sfi.

Kursdeltagarna måste också få information om vilken rätt de har till grund-sfi och när kommunens skyldighet upphör, så att de är medvetna om att de måste utnyttja sin kursplats på bästa möjliga sätt. Detta är speciellt viktigt i kommuner med få invandrare, där man kanske bara startar en kurs per år och där kanske kommunens skyldighet har upphört att gälla innan nästa kurs startar. Invandrar-

na skall också upplysas om att de kan avskiljas från undervisningen enligt lagen om grund-sfi.

En redogörelse för timersättning, regler angående närvaro, hur man anmäler frånvaro etc är ett självklart inslag i informationen.

Informationen skall också innehålla något om läroplanens innehåll när det gäller arbetsformer, hemarbete, självstudier, språkligt och allmänt innehåll.

Dessutom bör också praktisk information som relevanta adresser och telefonnummer ingå.

Informationen bör om möjligt lämnas både muntligt med hjälp av tolk och skriftligt på modersmålet. Många framtida missförstånd kan undvikas om deltagaren före kursstart vet hur grund-sfi fungerar och vilka regler som gäller.

Syo

” Studie- och yrkesorienteringen är av stor betydelse i grund-sfi
. . . . ”
(Lgrund-sfi -86)

I läroplanen används studie- och yrkesorientering som samlande begrepp för

- de inslag i den samhällsorienterande undervisningen som avser utbildning och arbetsliv
- den vägledning som t ex en syo-funktionär ger gruppen och den enskilde deltagaren.

Det är av stor vikt att den personliga syovägledningen kommer in på ett tidigt stadium av grund-sfi. Deltagarna bör senast vid mittkursbedömningen ha klart för sig vilka studie- eller arbetsalternativ som står till buds efter grund-sfi. Framför allt är det väsentligt att de har kännedom om vilka möjligheter det finns i kommunen att läsa påbyggnads-sfi, svenska som andraspråk etc.

Den information, om när kursen beräknas vara avslutad, som deltagarna får vid mittkursbedömningen bör kunna ges skriftligt, så att deltagarna kan ta med sig detta papper till arbetsförmedlingen, syo-funktionär etc. Arbetsförmedlingen bör få tid på sig att, innan deltagaren slutat grund-sfi, planera eventuella åtgärder t ex AMU-utbildning.

Det bör slutligen betonas att det är ytterst viktigt för deltagaren att ha en planering för tiden efter grund-sfi innan kursen slutar. Ingen deltagare skall behöva gå ut till ”ingenting”.

Tankarna bakom bedömnings- instrumentet

Kunskaps- och färdighetsnivån för grund- sfi

” Kommunens skyldigheter i fråga om svenskundervisning upp-
hör antingen när en deltagare har de kunskaper och färdighe-
ter som anges . . . ”

(9 § Lagen om grund-sfi)

Den kunskapsnivå som deltagarna skall ha uppnått efter genom-
gången grund-sfi finns beskriven i Lgrund-sfi -86. Under rubriken
Huvudmoment redovisas det kunskapsstoff som deltagarna skall ar-
beta med och de färdigheter de bör uppnå.

Färdigheterna — tala, höra, läsa, skriva — och kunskapsstoffet
redovisas av praktiska skäl under olika huvudmoment men utgör
givetvis en helhet. Huvudmomenten är Hörförståelse och muntlig
färdighet, Läsfärdighet, Skriftlig färdighet, Kunskap om språket
samt Kunskap om Sverige och svenska förhållanden.

Den kunskaps- och färdighetsnivå som undervisningen syftar till
inom de olika momenten beskrivs i allmänna formuleringar som kan
vara svåra att tolka i exakta mått som t ex *vilka* ord och *vilken* gram-
matik invandraren skall kunna eller *vilka* rubriker på nyhetssidorna
invandraren skall kunna förstå. Till stöd utarbetar därför SÖ fortlö-
pande kommentarmaterial där läroplanens allmänna del tolkas och
konkretiseras.

I detta kommentarmaterials del Exempel på bedömning ges prak-
tisk hjälp att tolka ”nivån” i form av ett antal exempel på bedömning
av autentiskt språkmaterial.

Ett annat exempel på praktisk hjälp med att tolka ”nivån” för
grund-sfi är SÖ:s fortlöpande fortbildningskurser.

För lärarna i grund-sfi och för andra personer som arbetar med
bedömning är det nödvändigt att vara säkra på var nivån ligger och

samtidigt veta att deras bedömning överensstämmer med andra lärares och bedömares i hela landet. Det är därför viktigt att lärare och bedömare inte endast läser läroplanens allmänna del utan också tar del av kommentarmaterial och deltar i central och lokal fortbildning.

Att bedöma språkkunskaper

För att kunna avgöra om en invandrare nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi eller för att bedöma var kunskaperna ligger i förhållande till "nivån" behövs ett bedömningsinstrument.

På ett bra bedömningsinstrument brukar man i testsammanhang ställa följande tre krav: hög validitet, hög reliabilitet och praktisk genomförbarhet. Validiteten avser i vilken grad mätinstrumentet mäter det man vill mäta, och reliabiliteten anger graden av tillförlitlighet hos mätinstrumentet. När man talar om genomförbarheten hos ett bedömningsinstrument menar man att man måste ta ställning till om det arbete man lägger ner på bedömningen är motiverat med hänsyn till det troliga resultatet, och om det är genomförbart inom de tids- och kostnadsramar som står till förfogande.

När man skall mäta något så komplicerat som språkfärdighet kan det vara svårt att uppfylla de tre kraven. Prioriteras reliabiliteten måste man ofta sänka kravet på validiteten eller tvärtom. Är båda höga kan genomförbarheten bli lidande, dvs vi får tunga och svårbe-mästrade testapparater.

Vid bedömning brukar man också tala om grad av direktet när det gäller metoder/instrument. Man skiljer mellan indirekta, direkta och semi-direkta bedömningsmetoder.

De indirekta mäter indirekt det som skall mätas, dvs genom att studera ett fenomen drar man slutsatser om ett annat. Exempel på detta är när man via ett lättgenomförbart grammatik- och vokabulär-test drar slutsatser om invandrarens hela språkfärdighet.

De direkta mäter direkt det som skall mätas. Vill man mäta språkförmågan är egenproducerande test, t ex samtal och fri skrivning exempel på direkta test. Semi-direkta metoder mäter både direkt och indirekt. Exempel på sådana metoder vid bedömning av språkförmågan är cloze-test och diktamen.

Indirekta test används av den anledningen att de ofta har hög reliabilitet och är lätta att genomföra och rätta. Däremot är det tveksamt om de alltid mäter det man vill mäta, dvs validiteten kan vara låg. Direkta metoder å sin sida har hög validitet men bedömningen blir ofta svårare och mer subjektiv.

Synen på testmetodik har förändrats de senaste årtiondena parallellt med en förändring av språksynen över huvud taget. Den språksyn som i dag allmänt råder inom språkvetenskapen ställer språkan-

vändningen i centrum. Detta har lett till att validiteten och de direkta testmetoderna fått högre status.

Vid all typ av bedömning måste man klargöra *vad* man vill bedöma. Vill man bedöma invandrarens språkfärdighet, vill man bedöma helheten i stället för delarna, är det lämpligt att göra detta med direkta metoder — typ egenproducerande metoder.

Bedömningsmetoder

De ovan angivna kraven på ett bedömningsinstrument gäller naturligtvis också för ett bedömningsinstrument för grund-sfi. Det skall mäta det vi vill mäta, nämligen hela språkfärdigheten, och det måste vara enkelt så att inte bedömningen blir alltför tidskrävande att genomföra. Dessutom bör bedömningsinstrumentet vara flexibelt. Det skall gå att använda det vid bedömning både av invandrare med ringa svenskkunskaper och av invandrare som behärskar svenskan väl. Man skall också kunna använda det oberoende av invandrarens vana vid olika testtyper. Det är viktigt att bedömningsinstrumentet inte blir ett "test" som bara gynnar den "test- och studievane" utan ger alla samma chans.

Med hänsyn härtill bör man vid bedömningen använda följande bedömningsinstrument, nämligen samtal, fri skrivning och i vissa fall cloze-test.

Samtalet mäter hörförståelse, muntlig färdighet och kunskaper om språket. Den fria skrivningen mäter skriftlig färdighet men också kunskaper om språket. Cloze-testet täcker i detta sammanhang in läsförståelse, men mäter samtidigt språkfärdigheten i stort.

I Lgrund-sfi -86 betonas vikten av att deltagarna utvecklar kommunikativ förmåga särskilt på det muntliga området. Därför bör vid bedömning den största vikten läggas vid samtalet. Den fria skrivningen är också viktigt medan cloze-testet endast har en kompletterande funktion. Om läraren och/eller bedömaren känner osäkerhet om hur deltagare skall bedömas kan cloze-testet användas.

Vid bedömningstillfället före kursstart räcker det ofta med samtalet om syftet är att nivåplacera invandrarna, särskilt när det gäller invandrare med ringa kunskaper i svenska. Annars bör man dock inte låta sig nöja med *en* del även om den utfallit bra. En utmärkt fri skrivning behöver inte betyda att invandraren klarar att genomföra ett samtal på svenska och trots god muntlig färdighet kan det vara så att invandraren har stora brister när det gäller att skriva. Cloze-testet bör endast skrivas av dem som genom samtalet och den fria skrivningen bedömts ligga klart över mellannivå och om vilka bedömaren är osäker.

Resultatet av delbedömningarna vägs sedan samman till en enhet

så att bedömaren får en *helhetsbild* av invandrarens kunskaper och färdigheter. Det är utifrån denna helhetsbild man avgör om invandraren nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi eller var han eller hon befinner sig i förhållande till denna nivå.

Vid bedömning i grund-sfi används benämningarna noll, nedre, mellan, övre och nivå. Benämningen "noll" används om de deltagare, som inte har några kunskaper alls i svenska, och "nivå" om dem som nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi. "Nedre" används om de deltagare som har mycket begränsade kunskaper men ändå har ansatser till ett språk. "Mellan" anger att deltagarna börjar få struktur på sitt språk men fortfarande har klara brister. "Övre" används om de deltagare som närmar sig "nivån" men fortfarande har sådana brister att de inte kan anses ha nått "nivån".

Nackdelarna med direkta bedömningsmetoder är att man inte med exakta mått kan poängsätta deltagarnas prestationer och att detta bedömningsförfarande kan upplevas som alltför subjektivt. Dessa nackdelar kan motverkas om bedömningen görs av erfarna bedömare, som tillsammans med andra lärare och bedömare haft tillfälle att på både lokal och central fortbildning bedöma inspelade elevsamtal och "uppsatser".

Eftersom "test" styr undervisningen är det en fördel att använda direkta mätmetoder som samtal och fri skrivning som klart svarar mot de färdigheter grund-sfi syftar till.

Bedömningsmetoder som samtal och fri skrivning verkar även ha en tendens att "höja" undervisningen. Som lärare tvingas man analysera och fundera över hur deltagarna använder språket i fri produktion och därmed också anpassa undervisningen efter deltagarnas behov.

Bedömnings- instrumentet

Samtal

Läroplanen ger hög prioritet åt hörförståelse och muntlig språkfärdighet. Samtalet utgör därför den centrala delen av bedömningen och skall väga tyngst av bedömningsdelarna.

Samtalet mäter både hörförståelse och muntlig språkfärdighet och det är därför viktigt att samtalet inte blir en ensidig intervju, där bedömaren kastar fram språkligt enkla frågor och invandraren svarar med monologer. Strävan skall vara att få fram en så samtalsliknande situation som möjligt, även om man kan anföra att det trots allt inte är ett "äkta" samtal eftersom invandraren befinner sig i en testsituation.

Samtal som bedömningsmetod har förutom redan nämnda fördelar den fördelen att det erbjuder stor flexibilitet när det gäller val av både svårighetsgrad och ämne. Det betyder samtidigt att stora krav ställs på bedömaren. För att samtalet skall flyta och bli intressant för båda parter fordras inte bara erfarenhet utan också lyhördhet och fantasi hos bedömaren.

Samtalet behöver inte vara längre än tio minuter, men detta kan givetvis variera. Det finns ingen anledning att förlänga ett samtal om syftet har uppnåtts på kortare tid — inte heller att avsluta ett samtal förrän invandraren verkligen visat vad han eller hon kan. Det kan ta en stund innan nervositeten släpper eller man "hittat" något att tala om.

Teknik

Om samtalet skall lyckas och invandraren verkligen få chans att visa vad han eller hon kan, beror mycket på bedömaren. Det är viktigt att lyssna och visa intresse för det som invandraren talar om. Även om man inte kan komma ifrån att det är bedömaren som styr samtalet, så är det väsentligt att få till stånd en så otvungen situation som möjligt. En lyhörd bedömare som lyssnar på invandraren och ställer normala följdfrågor skapar snart en sådan situation att samtalet blir så enga-

gerande att båda glömmer testsituationen och blir avspända och naturliga. Därför är det inte bra att gå efter en i förväg gjord frågelista.

Lyssna inte heller övernitiskt efter rätt och fel i invandrarens språkliga produktion, då glömmer man lätt, vad invandraren sagt och frågar kanske för tredje gången om samma sak. Sådant väcker irritation. "Språket" hör man i alla fall.

Invandraren bör före samtalet vara informerad om att det inte är fråga om något *förhör*, utan att han eller hon skall placeras på rätt språklig nivå genom samtalet. Glöm inte sådana självklarheter som presentation innan samtalet börjar och försök skapa en trevlig stämning. Det underlättar

Börja samtalet mjukt. Fråga gärna om det är något som invandraren undrar över. Det är kanske allt som behövs för att samtalet skall komma igång. Be annars invandraren berätta något om sig själv, om nödvändigt med hjälp av stödfrågor (t ex om adress, familj, tid i Sverige, svenskstudier, planer för framtiden). Haka på med något ämne så snart som möjligt för att få igång ett riktigt samtal. Fråga t ex om dagis, skola, hemspråk om invandraren berättar att han eller hon har barn. När invandraren berättar var han eller hon bor är det lätt att haka på med frågor om bostadsområdet för att sedan övergå till att tala om boende i allmänhet. Försök komma in på vardagliga ämnen som skolor, tv, mat, traditioner, resor, vädret. Sträva inte efter att fråga om allt. Samtalet kan mycket väl begränsa sig till en diskussion om t ex tv-program.

Undvik alltför känsliga ämnen såvida inte invandraren själv väljer att tala om det. Märker man att man har kommit in på fel spår, så avrundar man och försöker komma in på något annat.

Avbryt om invandraren börjar en monolog. Givetvis skall invandraren få tala om det som engagerar honom eller henne men det får inte betyda att samtalet blir ett inlärt föredrag. Försök bryta med frågor eller be om mer ingående förklaringar.

Invandraren måste få chans att prestera sitt bästa och därför får inte samtalet hamna på för låg nivå. Tala naturligt men anpassa talhastighet och ordval efter invandrarens språkliga nivå. Försök höja nivån också. Det gör man genom ökad talhastighet, mer varierat ordval och framför allt genom att styra samtalet mot mera komplicerade ämnen än den egna personen. Sådana ämnen kan vara hemlandets geografi, historia, traditioner eller något aktuellt ämne.

Band

Ofta kan det vara lämpligt att spela in samtalet på band för eventuella senare diskussioner. Det kan också vara ett stöd för mindre rutinerade bedömare att kunna lyssna på samtalet flera gånger. Att tala med en bandspelare framför sig kan dock kännas påfrestande för vissa deltagare. Insistera därför inte på att använda bandspelare om in-

vandraren verkar besvärad. Om bandspelare används, så avdramatisera den. Tänk på att de flesta talar mycket bättre sedan bandspelaren stängts av. Det kan därför vara idé att stänga av bandspelaren efter ett tag och fortsätta samtalet utan.

Samtalet kan också genomföras med flera bedömare och då behövs ingen bandspelare. En grupp med en eller två invandrare och två bedömare brukar fungera mycket bra. Den ena bedömaren bör då inta en passiv roll för att få bättre tid att verkligen lyssna på språket.

Bedömning

Några saker att tänka på vid bedömning av samtal

- Skillnaden mellan talspråk och skriftspråk. Det talade språkets grammatik är enklare och mindre strikt. När vi skriver tar vi god tid på oss, planerar och ändrar våra yttranden. När vi talar formar vi våra yttranden allteftersom vi talar. Det får bli som resultat att vi använder meningar utan slut, slår in på nya tankegångar innan den påbörjade är avslutad, använder pausord och hummanden. För att kunna delta i ett samtal krävs att man kan forma sina yttranden snabbt och att man kan anpassa det man säger efter hur samtalet utvecklas. För andraspråksinlärarens del innebär det att han inte hinner planera och fundera över hur han skall formulera sig och därför gör språkfel fast han egentligen *kan* strukturen. Man bör också tänka på att ofullständiga meningar och enstaka ord ofta är det naturliga i talspråk och att överanvändande av fullständiga satser är uttryck för en dålig språkanvändning.
- I ett samtal har man hjälp av medel som inte är språkliga — gester och minspel som talaren och lyssnaren använder. Speciellt viktigt är det att tänka på detta om man bedömer bandinspelningar. Det som låter som ett brott i kommunikationen behöver inte alls vara det — en gest har kanske visat svaret.
- Gör bedömningen *direkt* efter samtalet, då intrycket är färskt, även vid de tillfällen samtalet spelas in på band. Bandet kan vara bra att lyssna på i efterhand, om det råder någon tvekan.
- Tänk på att det är språkförmågan som skall bedömas — inte invandrarens åsikter, personlighet, allmänna kunskaper etc.

Till stöd vid bedömningen kan det vara lämpligt att använda någon typ av analyschema. Ett exempel på ett sådant finns på nästa sida. Analyschemat skall vara en hjälp i bedömningsarbetet. Genom att språkfärdigheten spaltas upp i kommunikationsförmåga, språkanvändning, flyt, uttal, vokabulär och grammatisk korrekthet ser man klarare vad man skall ta hänsyn till och särskilt tänka på när man bedömer. Även om man på detta sätt delar upp språkfärdigheten är

det dock helhetsintrycket som skall vara avgörande. Man bör därför undvika poäng, viktningstabeller etc.

Analyschema

	A	B	C	D	E
			a b		
NIVA					
ÖVRE					
MELLAN					
NEDRE					
NOLL					

A Kommunikationsförmåga

- Förmedla budskap
- Uppfatta budskap

A sammanfattar på sätt och vis de övriga aspekterna och markeras därför med tjockare linjer.

B Språkanvändning

- Under denna punkt markeras hur invandraren använder språket, vilka konstruktioner han eller hon använder och hur komplicerade och varierade de är. Man skall lyssna på om invandraren använder komplexa eller stereotypa satser och strukturer eller bara enstaka ord travade på varandra utan formord, böjningar etc. Jämför följande två språkprov där det första är mera komplext och varierat.

Exempel 1: Jag heter Anna och kommer från Grekland. Jag bor här i Sala sedan 1987. Vi kom hit därför att min man fick jobb här.

Exempel 2: Jag är från Grekland. Jag heter Anna. Jag bor i Sala. Jag är gift. Min man arbetar i Sala.

C

a) Flyt

- Med flyt avses att talet inte störs av alltför mycket tvekan, pauser, stackaton etc. Invandraren behöver inte tänka efter alltför länge utan hittar ord, uttryck, strukturer. Saknas *flyt* blir språket ofta mycket tröttsamt att lyssna till.

b) Uttal

- Prosodiskt
- Segmentellt

Med prosodi menas språkrytm och satsintonation. Med segmentellt menas enskilda ljud dvs vokalers och konsonanters kvalitet.

Flyt och uttal har varsin kolumn eftersom ett gott uttal inte behöver betyda bra flyt och tvärtom.

D Vokabulär

- Exakthet
- Variation
- Idiom, fraser, uttryck

Med exakthet avses rätt ord i rätt kontext. Även idiom och fraser bör träffa "rätt". Här markeras också invandrarens förmåga att variera sitt ordval.

E Grammatisk korrekthet

- Ordföljd
- Bestämmdhet
- Tempus
- Morfologi

Som ovan nämnts är det talade språkets grammatik enklare och mindre strikt redan när det gäller inhemska talare. I tal gör också invandraren ofta språkfel som han eller hon inte skulle göra i skrift, eftersom strukturerna inte ännu har blivit automatiserade.

Fri skrivning

Grund-sfi:s mål när det gäller den skriftliga färdigheten är lägre ställda än när det gäller den muntliga färdigheten. Att SÖ ändå har valt "fri skrivning" som en bedömningsdel beror på att den fria skrivningen även testar invandrarnas kunskap om språket på ett annat sätt än samtalet. I den fria skrivningen får invandrarna ett bättre tillfälle att visa vad de *kan*, eftersom de har längre tid på sig att planera och ändra sina yttranden än i det talade språket.

Genomförande

Eftersom det absolut inte är invandrarens kreativitet eller fantasi som skall bedömas är det lämpligt att ha en enkel, lättbegriplig bildserie som underlag. Andra varianter är givetvis möjliga. Har man t ex under samtalet kommit att tala om något som intresserar invandraren kan han eller hon självfallet skriva om det. Helt fria uppsatser, oavslutade historier, enstaka bilder skall man däremot undvika eftersom de i högre grad än en bildserie testar kreativitet och fantasi. Det kan vara bra att låta invandraren välja mellan ett par olika bildserier. Alla ämnen intresserar inte alla.

Olika människor behöver olika lång tid på sig för att skriva en bildserietext. Det bör räcka med en halvtimme men behöver någon längre tid bör han eller hon kunna få det. Däremot bör längden på "uppsatsen" inte överskrida en sida. Mellan en halv och en hel sida är lagom, dvs cirka 100 ord. Några hjälpmedel, typ lexikon, får inte användas. Bildserien bör ha någon slags handling som inte är alltför komplicerad. "Poänger" är inte alltid helt lättbegripliga för människor från andra kulturer. Däremot är det inte nödvändigt att serierna är ritade av professionella tecknare. "Lokala" teckningar eller fotoserier kan vara utmärkta att använda. Tänk på att de serier som publiceras i detta kommentarmaterial, "nöts ut" fort.

Bedömning

Även vid bedömningen av den fria skrivningen bör ett analyschema användas som stöd. Helhetsintrycket är dock också här det viktiga och schemat bara ett hjälpmedel. Uppdelningen i olika punkter gör bedömarna mer medvetna om och uppmärksamma på vad det är de bedömer.

Analysschema

	A	B	C	D
NIVA				
ÖVRE				
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

A Förståelighet

- Organisation
- Klarhet i uttryck

Med organisation avses att texten har klara övergångar, att den hänger ihop och att satserna refererar till varandra. Med klarhet i uttryck avses att meningen framgår utan extra eftertanke från läsarens sida.

A sammanfattar på sätt och vis de övriga aspekterna och markeras därför med tjockare linjer.

B Språkanvändning

- Komplexitet
- Stereotypi

Hög grad av komplexitet har en "skrivning" som innehåller många frivilliga transaktioner, som bisatser, attribut av olika slag etc.

Exempel på hög komplexitet: När de hade betalt, gick de ut i den mörka natten, där snön yrde.

Exempel på stereotypi: De betalade. De gick ut. Det var natt. De gick hem.

C Vokabulär

- Exakthet
- Variation
- Idiom, fraser, uttryck

Med exakthet avses rätt ord — när det gäller både betydelse och stilvärde — i kontexten. Vanligt är att vissa ord överanvänds och får ersätta många ord inom ett semantiskt fält. Exempel på sådana ord är bra, dålig, problem.

D Grammatik

- Ordföljd
- Bestämmdhet
- Tempus
- Morfologi
- Interpunktion
- Stavning

Grammatik är bara *en* av fyra aspekter på analys-schemat. Många formfel behöver t ex inte betyda att texten är dålig. En mycket "rödrättad" uppsats kan visa på en komplex språkanvändning, ett rikt ordförråd och vara klar och tydlig.

En fri skrivning på nivå måste visa att invandraren vet hur punkt och stor bokstav används.

Cloze-test

Ett cloze-test består av en text där vart sjunde (eller sjätte eller åttonde) ord utelämnats och bildar en lucka som skall fyllas i. Texten skall ha ett naturligt språk och vara på cirka 400 ord.

Cloze-test bygger på redundansprincipen, vilket innebär att ju bättre man kan ett språk desto mindre *överinformation* behöver man. Man kan t ex utan svårigheter förstå ett telefonsamtal trots många störningar på linjen, om samtalet förs på ens modersmål. Talar någon däremot ett främmande språk behöver man uppfatta vartenda ord för att förstå budskapet.

Fördelen med cloze-test är att det har både hög reliabilitet och validitet samtidigt som det är lätt att konstruera och rätta. Nackdelarna med cloze-test är att det egentligen bara går att använda när deltagaren har rätt goda kunskaper och att det fodrar "testteknik".

Det behöver alltså övas och vissa "icke testtekniska" inlärare missgynnas.

Cloze-testet skall användas som komplement till samtalet och den fria skrivningen vid de tillfällen då dessa delar visar att invandraren är nära eller på nivå och osäkerhet råder. Det kan vara frustrerande att göra ett svårt cloze-test om man inte hunnit så långt i den språkliga utvecklingen.

Teknik

Underlaget till cloze-testet skall vara en enklare text med allmänt innehåll. Texten skall inte vara svårare än att en invandrare som nått kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi läser den utan svårighet.

Vart sjunde ord ersätts med en lucka. Testet bör omfatta minst 50 luckor. De flesta luckorna kommer att stå för formord som att, som, är, det, vilket är helt riktigt.

Ibland blir ordet som luckan står för en siffra eller ett namn. Då är det bättre att man ger deltagarna siffran eller namnet i stället för att manipulera med texten. Textens första del – ca 50 ord – och dess sista del – ca 20 ord – bör sakna luckor. I sammanhanget kan nämnas att cloze-test är ett bra sätt att arbeta med text i undervisningen.

Det är viktigt att ge noggranna instruktioner innan deltagarna fyller i texten så att de är medvetna om att

- endast *ett* ord skall skrivas in i varje lucka
- samma ord kan förekomma flera gånger
- hela texten bör läsas igenom innan de börjar skriva.

Bedömning

Rättningen sker enligt följande:

- Rätt ord, rätt form (smärre stavfel räknas inte som fel) 1 poäng
- Rätt ord, fel form (eller grövre stavfel) 1/2 poäng
- Fel ord 0 poäng

Rättningen skall göras generöst. Ofta är inte just det ord som konstruktören tänkt det enda möjliga.

Mellan 70 och 75 % av luckorna skall vara rätt ifyllda för att visa att invandraren förstätt texten.

Exempel på cloze-test

Här presenteras delar av två cloze-test, för att visa lämplig svårighetsgrad.

Ta fast tjuven

När jag var ung och läste på universitetet, delade jag lägenhet med en kamrat. Hon hette Pia och var som jag 22 år. Vi levde ett härligt liv – sov länge på morgnarna, gick på föreläsningar på eftermiddagarna och läste eller festade på nätterna. Pengar hade vi aldrig, men blev _____ alltför hungriga så gick vi hem _____ min mamma. Mamma, som var hemmafru _____ i huset bredvid och hon fick _____ besök vid lunch- eller kaffetid.

Den _____ speciella dagen ringde vi till mamma _____ frågade om vi fick komma och _____ hos henne. Mamma blev glad _____ sade att vi var välkomna. När _____ hade lagt på telefonluren kom hon _____ att hon inte hade några kakor _____ .

Hon tog på sig kappan, ropade _____ sin lilla hund och gick ut _____ att handla på konditoriet nere på _____ .

När hon stängde dörren, såg hon _____ mannen som stod i trappan. Mamma pratade i stället med hunden och sade _____ de måste skynda sig att köpa _____ .

Mannen i trappan förstod genast att _____ var en ensam hemmafru och att _____ nu var tom. Innan mamma hade _____ ner till bottenvåningen med

Ett brev

Trosa 21 juni 1987

Kära farmor

Tack för kort. Hoppas att Du får en riktigt skön sommar hos Asta och Sven. Det gladdde oss verkligen att Du orkade åka dit.

Vår semester har äntligen börjat. Det skall bli underbart att _____ ledig efter en arbetsam vinter. Som _____ berättade i telefonen har vi i _____ hyrt en stuga utanför Trosa. Vi _____ hit i lördags och möttes av _____ härligt sommarvärdar. Barnen sprang genast ner _____ sjön för att bada. Det finns _____ fin badplats vid sjön. Det tar _____ fem minuter att gå dit.

Huset _____ litet men praktiskt. Det finns två _____ och ett stort kök. Barnen sover _____ ena sovrummet och köket använder vi _____ som vardagsrum och matrum. Utanför huset _____ det en stor härlig gräsmatta, där _____ kan spela badminton.

Närmaste affär finns _____ Trosa som ligger endast 3 km _____

Exempel på bedömning

Syftet med detta avsnitt är att ge lärare och bedömare vägledning om både var kunskaps- och färdighetsnivån för grund-sfi ligger och vad man bör ta fasta på när man bedömer deltagarnas språkkunskaper. Först presenteras exempel på bedömning av samtal och därefter ges prov på bedömning av "uppsatser". Slutligen ges två exempel på helhetsbedömning där de olika delarna vägs samman.

Vad samtalen beträffar finns de på det kassetband som medföljer detta kommentarmaterial. För varje samtal återges var på kassetbandet det återfinns. "Uppsatserna" återges i materialet i maskinskriven form eftersom det är svårt att återge dem i autentiskt skick. Det är olyckligt eftersom fel framträder mycket tydligare i en maskinskriven text.

Bedömning av samtal

SAMTAL exempel 1

Samtalet finns på kassettbandets A-sida.

	A	B	C	D	E
			a	b	
NIVÅ	X	X	X	X	X
ÖVRE			X	X	
MELLAN					
NEDRE					
NOLL					

- A Förstår bra och är också lätt att uppfatta. Samtalet flyter lätt.
- B Utnyttjar väl det språk han har och vågar använda svårare strukturer. Han är på god väg mot ett komplext språk.
- C a) Bra men letar efter ord ibland.
b) Bra uttal både när det gäller prosodi och enskilda ljud. Aldrig svår att förstå.
- D Saknar vissa ord och är därför rätt begränsad.
- E Gör fel ibland men rättar sig själv. Visar därigenom att han *kan* men att strukturerna inte automatiserats.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 1" ligger på nivå. Språkanvändning, uttal och grammatik bra men ordförrådet är ännu inte tillräckligt.

SAMTAL exempel 2

Samtalet finns på kassettbandets A-sida.

	A	B	C	D	E
			a		
			b		
NIVÅ					
ÖVRE	X	X	X	X	X
MELLAN				X	
NEDRE					
NOLL					

- A** Samtalet flyter bra men hon missförstår några frågor samtidigt som hon uttrycker sig tämligen enkelt.
- B** Använder bisats, indirekt tal, omvänd ordföljd etc, men strukturerna är trots det relativt enkla. Ger sig inte in på några svårigheter.
- C** a) Bra men lite försiktig, letar efter ord.
b) Bra uttal både när det gäller prosodi och enskilda ljud.
- D** Ordförrådet ganska begränsat. Hon gör också några typiska fel t ex tänker i st. f tror.
- E** Bra beroende på att hon är så försiktig.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 2" ligger strax under nivå, men behöver bli något säkrare och få större ordförråd.

SAMTAL exempel 3

Samtalet finns på kassetbandets A-sida.

	A	B	C a b	D	E
NIVÅ					
ÖVRE			X		
MELLAN	X	X		X	X
NEDRE					
NOLL					

- A** Bitvis svår att uppfatta framför allt beroende på dåligt uttal. Förstår mycket bra.
- B** Travar orden på varandra. Har inga komplicerade strukturer. Använder "till exempel" som något slags utfyllnad.
- C** a) Lite hackigt, men flyter annars bra.
b) Mycket dåligt. Ibland är vissa ord svåra att uppfatta t ex vec-ka, fjärde. Prosodin är mycket spansk.
- D** Ordförrådet är tämligen begränsat – bara när det gäller fotboll är det bättre. Han felanvänder en del ord t ex prata i betydelsen berätta i Celin prata mig.
- E** Osäker. Många ordföljdsfel etc. Klarar tempus ibland. Han får ingen ordentlig struktur på meningarna.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 3" ligger på mellan. Hans dåliga uttal och brister i språkanvändningen drar ner helhetsintrycket.

SAMTAL exempel 4

Samtalet finns på kassettbandets A-sida.

	A	B	C a b	D	E
NIVÅ					
ÖVRE					
MELLAN					
NEDRE	X	X	X	X	X
NOLL					

- A Förstår mycket lite. Kan nästan inte uttrycka någonting.
- B Använder mest enstaka ord.
- C a) Flyt är omöjligt att bedöma.
b) De få ord hon säger är förståeliga.
- D Mycket begränsat ordförråd.
- E Mycket svårt att bedöma. Vissa ansatser till strukturer finns dock t ex Han är gift med, Han kommer Rumänia.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 3" ligger på nedre. Eftersom hennes språkliga nivå är så låg är det svårt att analysera språket närmare.

Bedömning av fri skrivning

FRI SKRIVNING exempel 1

Det var en gång en kille som hette Anders. På en av långa och gråa vintern dagar bestämd han sig att bjöda någon på middag. Då ring han till sin väninna Karin. Efter en kort men lovande samtal tackade hon ja. Erbjudning var mycket frestande dessutom. Sen treffades de vid porten till en restaurang dit ville de gå. Vid antré fanns en garderob, så lemnade de kapporna. Håvmästare visade de ett ledigt bord och följde dem dit. Snart kom servitris med meny och vinlistan. De välde vin och mat och ventade liten stund tills servitris återkom med vinet. Hon fällde glas åt de. Lite senare fick de mat och naer den var uppät beställde de efterrätt. Det var glass och kaffe fer efterrätt. Medan de åt glass och drack kaffe pratade de. Stället var myssig och maten var gott så hade de det roligt tillsammans. Därefter råpade Anders på servitris för han ville betala räkningen. Efter detta klädde de på sig och gick de ut. De verkade vara glada trots att det snöade och var kallt där ute.

	A	B	C	D
NIVÅ	X	X	X	
ÖVRE				X
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

- A Klara övergångar. Syftningar som "då", "dit" helt klara.
- B Mycket hög komplexitet. T ex många korrekta topikaliseringar och varierande bisatser.

- C Stort ordförråd. Varierar språket mycket. Hittar ofta det exakta uttrycket.
- D Klarar ordföljd, tempus och bestämdhet bra, men gör många småfel, som tappade ändelser och stavfel. T ex bestämd i sf f bestämde.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 1" ligger på nivån. Uppsatsen är exempel på mycket avancerad användning av språket. Trots det blir den rätt "röd" vid rättning p g a stav- och ändelsefel.

FRI SKRIVNING exempel 2

Ett hus brinner. Tre brandmän skynda sig. De måste släcka branden och rädda människor.

Det finns en pojke i första trappan!

Han står i fönstret och är mycket rädd. De duktiga brandmännen håller ett brandsegel, och säger: "Du måste hoppa ner!"

Pojken gjorde det, men hoppade bredvid brandsegel. De är förvånade när pojken går uppför trappan. Han ska hoppa en gång till. Nu han är orädd. Han är mycket glad.

	A	B	C	D
NIVÅ	X	X	X	X
ÖVRE				X
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

- A Klara övergångar. Väl sammanhållen.
- B Har inte lika hög komplexitet som exempel 1, men har också en annan stil. Hon använder språket på rätt sätt utifrån det sätt hon väljer att skriva på.
- C Räcker för texten. Texten är för kort, för att man skall kunna uttala sig mer om hennes vokabulär
- D Några mindre fel. Den enda topikaliserade meningen har dock ordföljdsfel.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 2" ligger på nivån. Trots att texten är kort och enkel visar hon att hon klarar att uttrycka det hon vill skriftligt.

FRI SKRIVNING exempel 3

En barn lekte med tändessticka. Han kastade av och våningen började brinna. Han ringde till brandman för att hjälpa honom. Han tittade på, när de kom. Han kunde inte kom ut på dörren. Han öppnade fönstret och tänkte att, kastade han ner på gatan. Hans våning var första trappan och brandmännen tänkte att, skulle han hoppa på ett brandsegel. De tog brandseget för honom och ropade till honom "Du hoppar nu". Pojken hoppade ner på brandseget och hoppade ner på gatan från brandseget. Det var mycket bra för honom, och pojken tänkte att göra en gång till. Pojken sprang upp trapporna tillbaka i huset i sin våning. Brandmännen visste inte att vad han vill. Då han stod upp på fönstret och hoppade ner en gång till. Det var en bra lek för honom.

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE	X	X	X	X
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

- A Ibland något oklar, men historien hänger ihop.
- B Texten är något stereotyp p g a att huvudsatser med rak ordföljd följer på varandra. Bitvis rätt komplicerade satser, som också träffar rätt.
- C Rätt begränsad vokabulär. Orden ibland oexakta.

- D** Behärskar imperfekt. Ordföljd och bestämdhet oftast rätt. När hon försöker uttrycka något mer komplicerade strukturer blir det fel t ex ” . . . och brandmännen tänkte, att skulle han hoppa på ett brandsegel”.

Kommentar

Helhetsintrycket är att ”exempel 3” ligger på övre. Särskilt den oexakta vokabulären drar ner helhetsintrycket.

FRI SKRIVNING exempel 4

Texten handlar om en olika eller texten handlar om en ung som spelar fotboll i bye i landet. Det var i sommas och solen skiner. Han spelar fotboll fram hans hus. Han går vidare till en stor vägen, när han spelar ut om huset på vägen plötsligt bilen kommer och crack honom. i alla fall han ramla på vägen. Mannen gå ut och tittar honom, men han kan inte hjälp, i stället han ring efter ambulance. Sedan doktorn kommer dit och ta honom till ambulance, han är ont på ben. igen han också förtfarande spelar fotboll på hans hus i landet. Omkring huset det fanns två träd.

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE				
MELLAN	X	X	X	
NEDRE				X
NOLL				

- A Något oklar, men historien hänger ihop.
- B Osäker språkanvändning. Meningarna har ibland varken början eller slut. Några meningar bra om stav- och formfel korrigeras.
- C Tämligen begränsad och oexakt.
- D Osäker när det gäller punkt och stor bokstav. Grammatiken är mycket svag liksom stavningen.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 4" ligger på mellan. Stavning, brist på stor bokstav och punkt gör att texten verkar sämre än den är. Den blir genast bättre om man läser den högt och korrigerar formfelen.

FRI SKRIVNING exempel 5

Vi Han ringer På telefon
Hej. vad hetre du? Jag hetre
de går till Restaurang.
de går till grådyrom.
de går til bordet
de siter stolen.
de dricker kaffen
de äter mat.
de dricker en kopp kaffen
Han betala en krona
de går till hemma.

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE				
MELLAN				
NEDRE	×	×	×	
NOLL				×

- A Mycket enkel.
- B Endast huvudsatser med rak ordföljd och i presens.
- C Mycket begränsat ordförråd.
- D Svårt att uttala sig om. Verkar dock ha lärt sig att böja verb i presens. Vet inte när stor bokstav används.

Kommentar

Helhetsintrycket är att "exempel 5" ligger på nedre. Det är svårt att analysera språket närmare eftersom texten är så torftig.

Helhetsbedömning

EXEMPEL 1

SAMTAL

Samtalet finns på kassetbandets B-sida.

	A	B	C	D	E
			a	b	
NIVÅ	X		X	X	
ÖVRE		X		X	X
MELLAN					
NEDRE					
NOLL					

- A Förstår mycket bra men hans monotona prosodi gör att det är tröttsamt att lyssna på honom.
- B Han har tendens att trava orden på varandra. Försöker sig kanske på för komplicerade strukturer och satser.
- C a) Bra.
b) Hans dåliga prosodi gör att språket är tröttsamt att lyssna på.
- D Har mycket stort ordförråd.
- E Gör många fel när det gäller bestämdhet, ordföljd, tempus. Rättar sig inte.

Kommentar

Helhetsintrycket är att samtalet ligger på nivån, även om språk-användningen och grammatiken inte är riktigt nivå-mässiga. Det uppvägs av den goda hörförståelsen och det stora ordförrådet.

FRI SKRIVNING

En brand

Det var en förmiddag.

Plötsligt började komma ut en rökmuln, genom fönstret, ur en lägenhet, som lag på första nivån av ett stort hus. Fönstret öppnade och där stannade en liten pojke, som gråt och skrek. En granne ringde brandkåren, och efter några minuter kom snart en brandbil, många brandmän med tillräckliga brännredskap, bland annat ett brandsegel. Brandseglet är ett stort ring, på vilken kan kasta sig ut genom fönster människor som är i eldhav i sina lägenheter. I nuvarande situation bar de brandmännen brandseglet, och stannade under fönster, i vilken stannade den gråtande pojke. Barnet kastade sig ut från fönster, någrant i mitten av brandseglet, och därifrån med ett hopp på marken. Brandmännen, lyckliga för att lyckades hjälpte honom, ser förundrade att pojken springer fort på husens trappor tills hans "brannande" lägenhet. Efter bara några sekunder stannade pojken igen i fönster med skrattande ansiktet, framför de tre förundrade brandmänne.

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE	X	X	X	X
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

- A Lite svår att förstå p g a alla ord och meningar som travas på varandra.
- B Han använder språket på samma sätt när han skriver som när han talar. Orden och strukturerna träffar inte riktigt rätt. Han

försöker sig på komplikationer som inte behövs och som han inte behärskar.

- C Mycket stor vokabulär men ibland oexakt.
- D Strukturerna blir ofta fel, eftersom han ger sig in på komplikationer som han inte behärskar och som inte passar i texten. Där-
emot gör han inte några direkta fel när det gäller tempus och
ordföljd. Han är osäker på bestämdhet.

Kommentar

Helhetsintrycket är att hans fria skrivning ligger strax under nivån. Hans komplicerade sätt att uttrycka sig gör antagligen att språket verkar sämre än det är.

Helhetsomdöme:

Denna deltagare ligger mycket nära nivån men är lite svår att bedöma eftersom han inte inser sina begränsningar utan väljer att kommunicera över sin förmåga. Han fick också göra ett cloze-test och hade mycket gott resultat – 38 rätt av 50 möjliga. Helhetsbedömningen blir att han nått nivån och bör gå vidare till påbyggnads-sfi. Ytterligare ett skäl till detta är att han endast läst svenska i tre månader vid bedömningstillfället och på så kort tid lärt sig så mycket.

Exempel 2

SAMTAL

Samtalet finns på kassettbandets B-sida.

	A	B	C		D	E
			a	b		
NIVÅ						
ÖVRE						
MELLAN	X	X	X	X	X	X
NEDRE						
NOLL						

- A Förstår bra utom vid enstaka tillfällen. Är lite försiktig när hon pratar men gör sig förstådd.
- B Försöker använda lite mer komplicerade strukturer. Hon utnyttjar väl det språk hon har.
- C a) Bra men lite hackigt.
b) Bitvis bra, men ibland svår att förstå. Sväljer sista stavelsen.
- D Begränsad.
- E Osäker.

Kommentar

Helhetsintrycket är att samtalet ligger något över mellan. Hennes vokabulär är begränsad och grammatiken är också svag.

FRI SKRIVNING

Den bilden berättar om rea.

Han heter Valle. Valle sitter i soffan och läser tidningen om REA. Han drömer om REAbyxor och åker cykel till affär. Han går in och hämtar en byxor. Han går provrum och prova på byxor. Sedan han tittar på spegel och han prova andra byxor men han tycker om inte. Han tycker om den första prova byxor. Han handlar en byxor och han åka hem.

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE				
MELLAN	X	X	X	X
NEDRE				X
NOLL				

- A De syftningar som finns är klara. Inget är direkt obegripligt.
- B Enkel språkanvändning men om man korrigerar stav- och grammatikfelen blir det ganska bra.
- C Liten men hon kan ord som spegel, provrum, hämtar. Hon vet inte exakt vad orden heter.
- D Mycket osäker när det gäller stavning. Även tempus och ordföljd visar brister. Kanske beror formfelen när det gäller tempus på att hon stavar så dåligt. Även när hon talar försvinner slutet på orden.

Kommentar

Helhetsintrycket är att hennes fria skrivning ligger strax under

mellan. Stavningen och den stereotypa språkanvändningen drar ner helhetsintrycket.

Helhetsomdöme:

Denna deltagare har fortfarande en bra bit kvar mot målet. Hon behöver både mer kunskaper om språket (grammatik och ordförråd) och mer träning i att använda det, särskilt när det gäller det skriftliga.

Exempel på blanketter och bildserier

Blankett för gruppindelning

Namn:	Personnummer:	M ☐
		K ☐
c/o		
Gatuadress:		
Postnummer:	Ortnamn:	
Telefonnummer:		

Modersmål:	Nationalitet:		
Tid i Sverige: _____ månader	Tidigare svenskstudietimmar: _____ timmar		
Andra språk än modersmålet:			
Utbildning:			
Tid: _____ år	Yrke: _____		
Kontakt med svenska språket:			
☐ lite	☐ ganska mycket	☐ mycket	
Planer för framtiden:			
☐ vet inte	☐ studier	☐ arbete	☐ annat

Kunskaper i svenska:
Övrigt:

Analyschema för bedömning av samtal

	A	B	C a b	D	E
NIVÅ					
ÖVRE					
MELLAN					
NEDRE					
NOLL					

A KOMMUNIKATIONSFÖRMÅGA

- förmedla budskap
- uppfatta budskap

B SPRÅKANVÄNDNING

- komplexitet
- stereotypi

C UTTAL

- a – flyt
- b – prosodiskt
- segmentellt

D VOKABULÄR

- exakthet
- variation
- idiom, fraser och uttryck

E GRAMMATIK

- ordföljd
- bestämdhet
- tempus
- morfologi

Analyschema för bedömning av fri skrivning

	A	B	C	D
NIVÅ				
ÖVRE				
MELLAN				
NEDRE				
NOLL				

A FÖRSTÅELIGHET

- organisation och klarhet i uttrycket

B SPRÅKANVÄNDNING

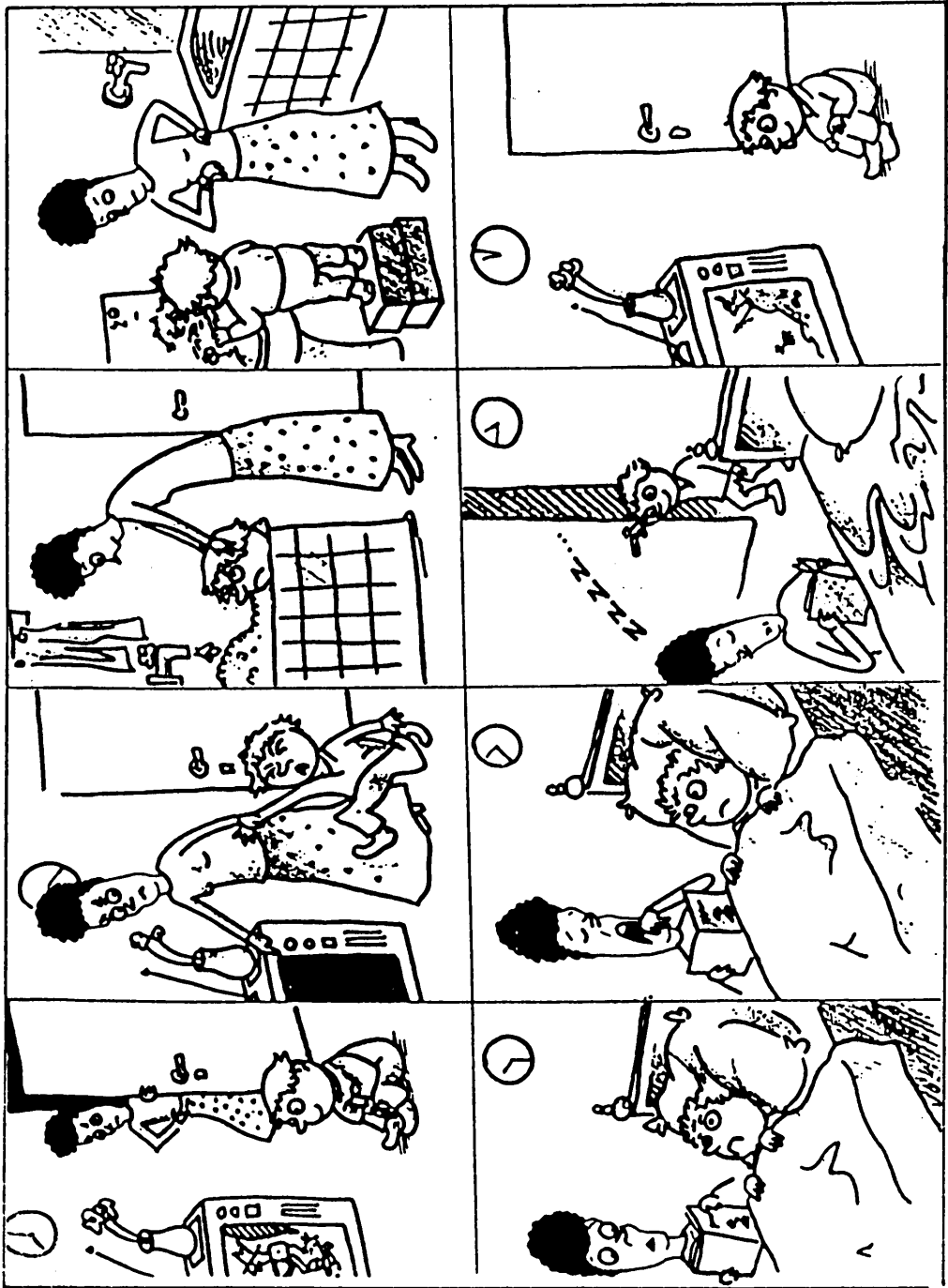
- komplexitet
- stereotypi

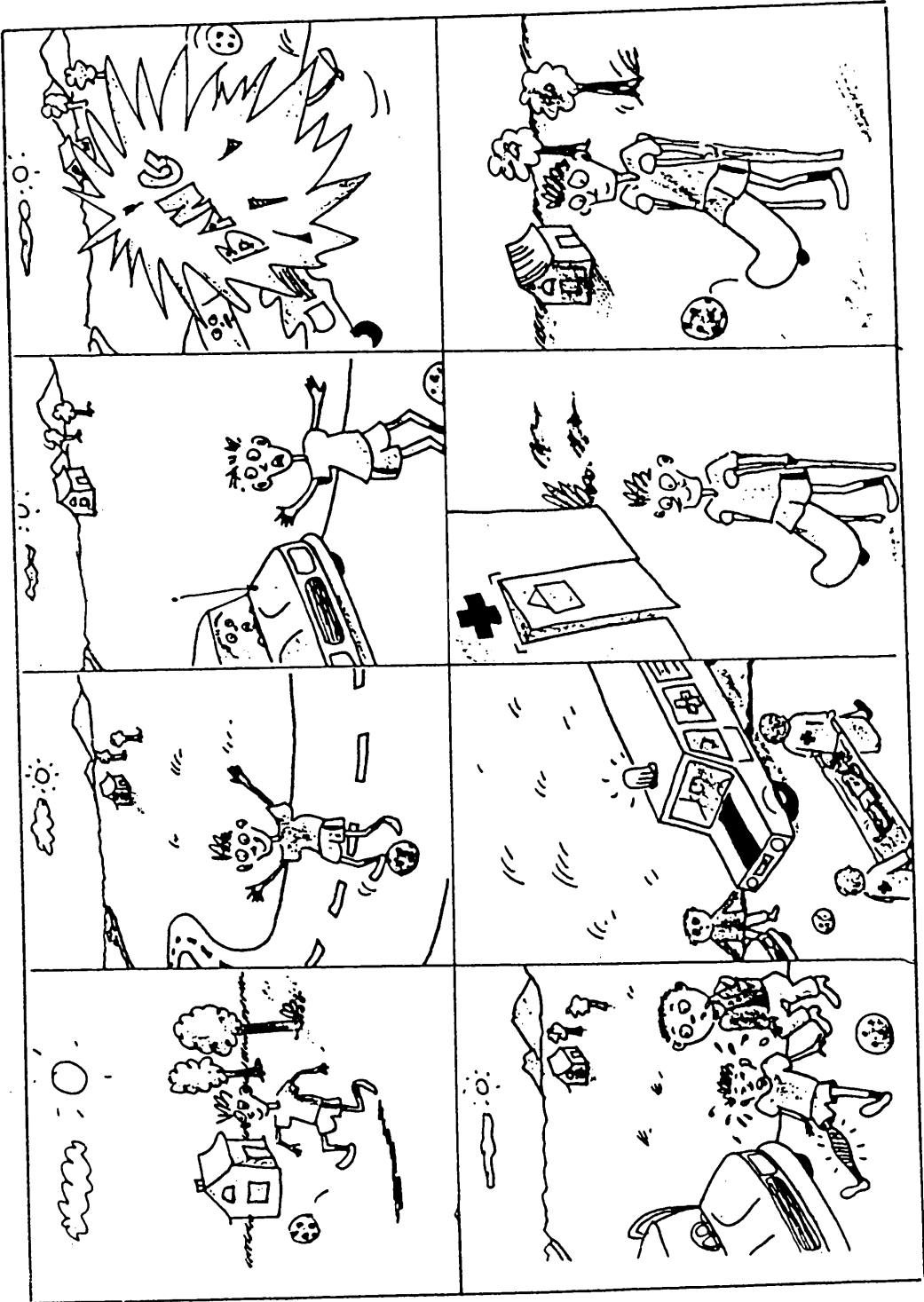
C VOKABULÄR

- exakthet
- variation
- idiom, fraser och uttryck

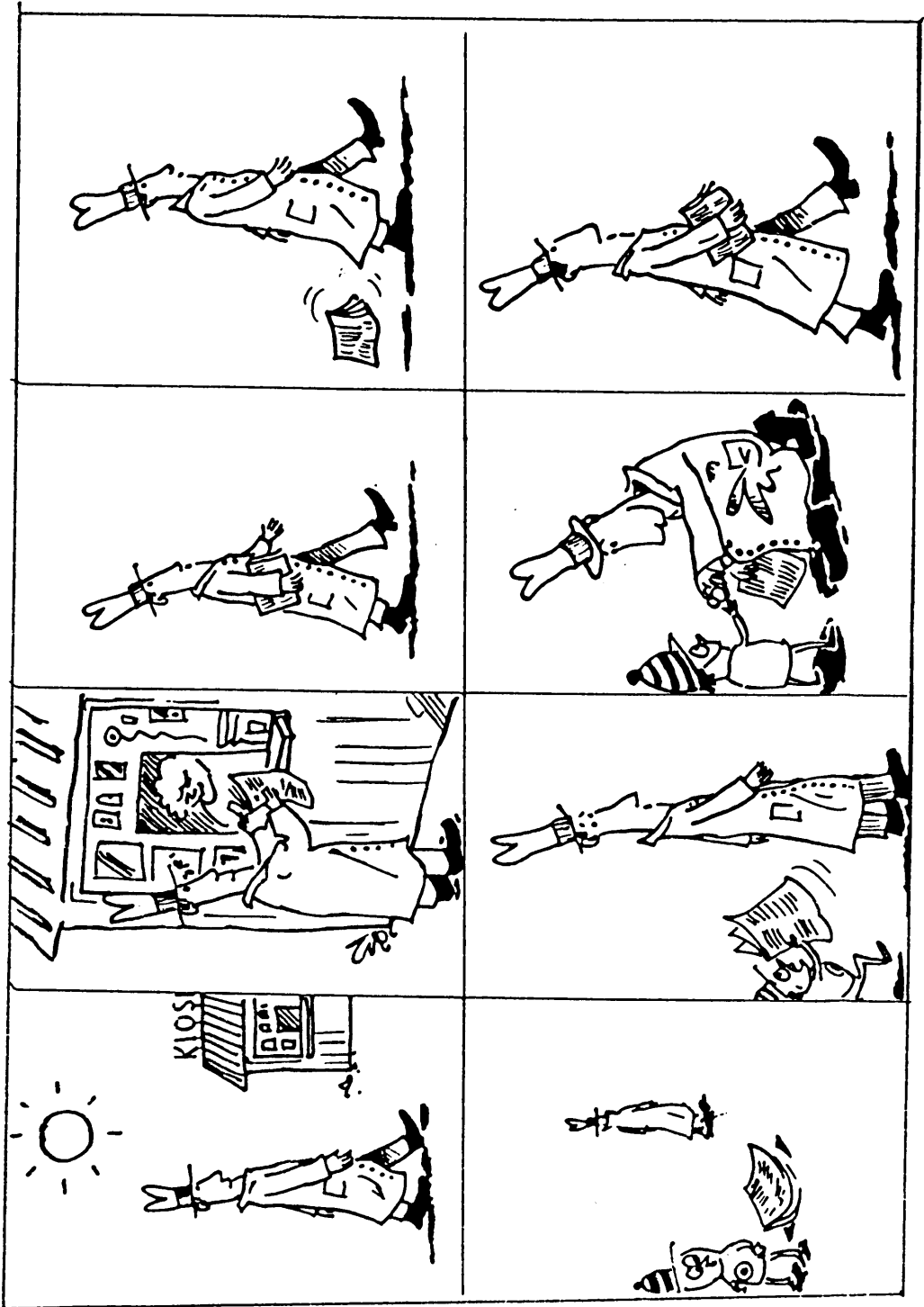
D GRAMMATIK

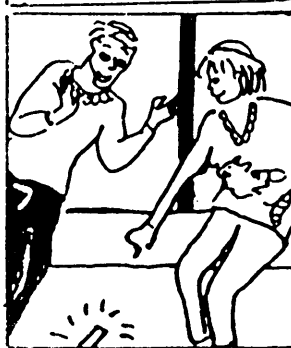
- ordföljd
- bestämdhet
- tempus
- morfologi
- interpunktion och stavning

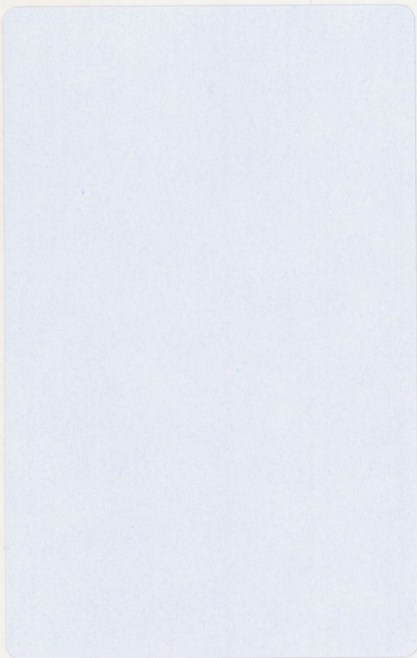

FEDAGOGISKA
BIBLIOTEKET

L
grund-
sfi - 86

Gruppsammansättning och bedömning

Kommentarmaterial

I det här kommentarmaterialet behandlas praktiska och organisatoriska frågor om bedömning, timfördelning och gruppsammansättning i grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare. Dessutom diskuteras metoder för bedömning av invandrades svenskkunskaper. Exempel ges på bedömning av autentiskt språkmaterial — samtal och "uppsatser". Samtalen finns inspelade på det kassettband som medföljer kommentarmaterialet.

ISBN 91-47-02824-6

Häfte + Kassettband

ISBN 91-47-02840-8

Häfte, separat

UTBILDNINGSFÖRLAGET

